

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਆਰ ਐਸ ਨਰੂਲਾ ਜੇ.

ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜੁਲੰਦੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ.

1966 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 54 -

31 ਅਕਤੂਬਰ 1966

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਐਕਟ (1954 ਦਾ XLIV)--- S. 25(2)-
ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਨਿਯਮ (1955)- ਨਿਯਮ CJ-A—ਦੀ ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ—ਕੀ
ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਐਸ. 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟ
ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ—ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਹਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ—ਕਦੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਕਦੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਕਲੈਰੀਕਲ ਜਾਂ
ਗਣਿਤਕ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਮੀ—ਕੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਧੀਆ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ
ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਅਧੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ
ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੋ।

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ
ਸਬੂਤ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਣਿਤਕ
ਜਾਂ ਕਲੈਰੀਕਲ ਗਲਤੀ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ
ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮੀ
ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇ ਜੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ
ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਣਨਾ
ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਲੈਰੀਕਲ ਜਾਂ ਅੰਗਗਣਿਤਕ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ
ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ,
ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 'ਕਿਸੇ ਵੀ
ਸਮੇਂ' ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ
(2) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ
ਸਮੇਂ ਦੀ ਰੋਕ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਰਟੀਓਰੀ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 3, ਮਿਤੀ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1965, 12 ਅਗਸਤ, 1965 ਅਤੇ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਦੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ.ਵਾਸੂ।

ਐਨ.ਐਸ. ਭਾਟੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਰੂਲਾ, ਜੇ.-ਗੋਧਾ ਰਾਮ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪਿੱਛੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ 75-15 ਸ.ਏ. ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਲਾ ਹਿਸਾਰ ਅਤੇ ਨਗਰ ਜਿਲ੍ਹਾ ਰੋਹਤਕ ਵਿੱਚ। ਕਟੋਡੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਪੱਕ ਗਿਆ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਇਸਦੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਗੋਧਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੋਧਾ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਨਵੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ 'ਏ') ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ 17 ਨਵੰਬਰ 1964 ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਾਧੂ ਰਕਬਾ ਉਸ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਧਾ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਸੀ। . ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਰਵਾਨ, ਤਹਿਸੀਲ ਮੈਲਸੀ ਵਿੱਚ ਗੋਧਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 78-7 ਜੇ ਐਸ ਏ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਰਫ 75-15 ਜੇ.ਏ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ 2-81 ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ (ਅਨੈਕਚਰ 'ਬੀ') ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਏ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 12 ਅਗਸਤ, 1965 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ 'ਸੀ') ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ.ਐਮ. ਟੰਡਨ, ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਅਨੈਕਸਰ 'ਡੀ') ਉਸੇ 'ਤੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 6 ਜਨਵਰੀ, 1966 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ, ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1966, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ 1963 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 78-71 ਸ.ਏ. ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ 2-84 ਸ.ਏ. ਘੱਟ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਵਾਲ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 24 ਸਤੰਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ (ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਮੰਤਰਾਲੇ) ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਯਮ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਜ਼ਟ, ਭਾਗ II, ਸੈਕਸ਼ਨ 3 (i), ਮਿਤੀ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 1965। ਉਕਤ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਨਿਯਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

“ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ, ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਜਾਂ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਬੰਧਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਲੀ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਜਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਸਾਈਟਾਂ ਉਹਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਕੇਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ:

ਬਸ਼ਰਤਿ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ 31 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤਿ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਦਾਅਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੂਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਬਕਾਏ ਦੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 31 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। , 1963, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਦੋ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਕੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਇ VIII (ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਨਿਯਮ 49 ਤੋਂ 69 ਹਨ) ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ (ii) ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬੰਧਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 8 ਜੁਲਾਈ, 1949 ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 23 ਜੁਲਾਈ, 1949 ਨੂੰ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 8 ਜੁਲਾਈ, 1949 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੂਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੀ ਗਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਿਯਮ 71 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 76 ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਇ X ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਯਮ 67-ਏ ਅਧਿਆਇ X ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VIII ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ VIII ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਆਇ VIII ਨਹੀਂ ਹੈ।, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ 69, ਜੋ ਅਧਿਆਇ VIII ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ VIII ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 69 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਧਾਨ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਗਣਨਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ x ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਵਾਸੂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 25 (2) ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਹੈ। ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਲੈਰੀਕਲ ਜਾਂ ਗਣਿਤ ਸੰਬੰਧੀ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾਤਮਕ ਸਲਿੱਪ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਤ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਾਰੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਕਿਸੇ ਕਲੈਰੀਕਲ ਜਾਂ ਗਣਿਤਕ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ' ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ. ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਿਯਮ 67-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇ ਜੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਹੀ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 67-ਏ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਗਣਿਤ ਜਾਂ ਕਲੈਰੀਕਲ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (2) ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, i. ਈ. ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਹ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਗਲਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਝੱਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਮਿਤੀ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਤੀ 12 ਅਗਸਤ, ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1965, ਅਤੇ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਿਤੀ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਪਾਈ ਗਈ 2-8i S.A. ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲੈਣਗੇ।

Jatinder Singh, Translator

ਡਿਸਕਲੇਮਰ (ਬੇਦਾਅਵਾ):—ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।